زنجیرەی پەروەردە و بانگەواز

(٣)

بیروباوەڕت

وەربگرە لە

قورئان و سوننەت

(خُذْ عقيدتَكَ من الكتاب والسنة)

نووسینی : شێخ محمد جميل زينو

وەرگێڕانی

محمد عبد الرحمن لطيف

وتارخوێنی مزگەوتی (شێخ إبراهيم) / کەلار

چاپی سـێ و دووەم ١٤٣٨ کۆچی

==

لەبڵاوکراوەکانی

ماڵپەڕی بەهەشت و وەڵامەکان

ba8.org

walamakan.com

بسم الله الرحمن الرحيم

پێشەكی چاپی حەوتەم

بسم الله الرحمن الرحيم

سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروەردگار ئەوا بۆ جاری حەوتەم ئەم نامیلەكەیە ئامادە دەكەمەوە بۆ چاپ لە پاش تەواوبوونی هەموو نوسخەكانی چاپەكانی پێشووی كە تاوەكو ئێستا (١٢٠٠٠) دوانزە هەزار نوسخەی لێ‌چاپ كراوە ...

دەتوانم بڵێم : هۆی سەرەكی ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ چەند خاڵێك ، لەوانە :

١ ـ گرنگی نووسراوەكە : چونكە باس لە گرنگترینی بابەتە شەرعی‌یەكان دەكات كە بابەتی **بیروباوەڕ و عەقیدەیە** .

٢ ـ سادەیی شێوازی داڕشتن و بەردەست خستنی زانیاری‌یەكان بە شێوازی پرسیار و وەڵام و ئاسانی وشەكانی كە بۆ ئەم ڕۆژگارە زۆر پێویستن بۆ ئەوەی موسڵمانان بتوانن بە ئاسانترین شێوە لێی تێبگەن و پێی سوودمەند ببن ، چونكە بەڕاستی وشە و زاراوەی زل و ڕەونەقداری بێ ناوەڕۆك مێشكی زۆربەی لاوانی ئەمڕۆی ماندووكردووە !

وە هەر لەبەر ئەم دوو خاڵەی پێشوو ـ سوپاس بۆ خوا ـ لە لایەن هەندێك لە مامۆستایانەوە بە وانە و دەرس دەوترێتەوە ..

وەرگێڕ : محمد عبد الرحمن لطیف

كەلار / مزگەوتی (عەلی كوڕی ئەبو طالب)

(٢٥ / ذو القعدة / ١٤٣٠ ك ـ ١١ / ١١ / ٢٠٠٩ ن)

بسم الله الرحمن الرحيم

پێشەكی وەرگێڕ :

خوێنەری بەڕێز : ناوەڕۆكی ئەم نامیلكەیە بریتییە لە هەندێك زانیاری سەرەتایی زۆر گرنگ سەبارەت بە (بیروباوەڕی ڕاستی ئیسلام : بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە) كە بە بەڵگەی ئایەتەكانی قورئانی پیرۆز و فەرموودە صەحیحەكانی پێغەمبەری خوا (ﷺ) پشتڕاستكراونەتەوە ، بە شێوازی پرسیار و وەڵام داڕێژراوە بە مەبەستی ئاسانكاری تێگەیشتن لە زانیاری یەكان .

بۆیە بە پێویستم زانی وەریبگێڕمە سەر زمانی كوردی بۆ ئەوەی ببێت بە دەروازەیەك بۆ ئەو كەسانەی كە دەیانەوێت ئاشنابن بە بابەتەكانی بیروباوەڕی ڕەسەنی ئیسلامەتی كە بە هۆی لادان و چەواشەكاری و لاسایی كردنەوەی كوێرانە و بێئاگایی زۆرێك لە خەڵك غەریب و نامۆ بووە لە نێو كۆمەڵگای موسڵماناندا بە گشتی !

وە بە باشی دەزانم لەم پێشەكییەدا دوو خاڵت بۆ ڕوونبكەمەوە :

یەكەم : پێناسەی بیروباوەڕ (**العقيدة**) كە بریتییە لە :

زانیاری بە حوكمە شەرعییە گرێدراوەكان لە دڵدا كە وەرگیراون لە قورئان و فەرموودە صەحیحەكانی پێغەمبەر (ﷺ) بە تێگەیشتنی سەلەفی صالح .. وەك باوەڕبوون بە خوا و فریشتەكانی و كتێبەكانی و پێغەمبەرانی و بە ڕۆژی دوایی و بە قەدەر خێر و شەڕی ، هەروەها باوەڕبوون بە هەموو بوارەكانی غەیب .. و ڕەتكردنەوە و بەرپەرچدانەوەی بیدعە و گومان و بیروباوەڕە پووچەڵەكان .

كەواتە بیروباوەڕ ـ لای ئەهلی سوننە ـ بەو زانیارییە ڕاستانە دەوترێت كە لە دڵدا جێگیربوون و دڵی لەسەر گرێدراوە و قەبوڵی گومان ناكەن .

دووەم : سەرچاوەی وەرگرتنی بیروباوەڕ کە بریتی‌یە لە :

ئایەتەکانی قورئان و فەرموودە صەحیحەکانی پێغەمبەر (ﷺ) بە تێگەیشتنی سەلەفی صالّح و پێشەوایانی ئوممەت .

ئەمەیە سەرچاوەی وەرگرتنی بیروباوەڕی ڕاست و ڕەسەنی ئیسلامەتی ، جا هەر کەسێك لە هەر کات و شوێنێك بێت بیروباوەڕی لەم سەرچاوەیەوە وەرنەگرێت ئەوا دووچاری لادان (انحراف) و گومڕابوون (ضَلال) و تیاچوون (هَلاك) دەبێت ، پەنا بە خوا .

داواکارم لە خوای پەروەردگار لەسەر بیروباوەڕی ڕاست و دروستی ئیسلام دامەزراومان بکات تاوەکو مردن و پاشان لەسەری حەشرمان بکات لەگەڵ پێغەمبەران و پیاوچاکان و پێشەوایانی ئوممەت و زانایانی ڕەسەنی ئیسلام ...

وەرگێڕ :

محمد عبد الرحمن لطيف

کوردستان / گەرمیان / کەلار

بسم الله الرحمن الرحيم

پێشەكی دانەر :

إنَّ الْحمْدَ للهِ نَحْمَدُهُ وَنَستَعِيْنُهُ وَنَستَغْفِرُهُ وَنعُوْذُ بِاللهِ مِن شُرُوْرِ أنْفُسِنَا وِمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللهُ فَلا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلا هَادِيَ لَهُ .

وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ .

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ .

أَمَّا بَعْدُ :

ئەمە چەند پرسیارێكی گرنگە سەبارەت بە بیروباوەڕ و عەقیدە وەڵامیان دەدەمەوە لەگەڵ باسكردنی بەڵگەكانیان لە قورئان و فەرموودە ، بۆ ئەوەی خوێنەر دڵی ئارامبگرێت و دڵنیابێت لە ڕاستێتی وەڵامەكان ، چونكە بیروباوەڕی یەكخواپەرستی بنچینەی بەختەوەری مرۆڤە لە دونیا و ڕۆژی دوایدا ...

داواكاریشم لە خوا كەوا سودی پێ بگەیەنێت بە موسڵمانان ، وە پاك و پوختی بكاتەوە بۆ خۆی .

مافـی خوا لەسەر بەندەكانی

پ١ / ئایا خوا ئێمەی بۆ چی دروست كردووە ؟

وەڵام / خوا ئێمەی دروست كردووە بۆ ئەوەی بە تـەنها بیپەرستین و هـیچ شـەریكی بـۆ بڕیار نەدەین ، بەڵگەش بۆ ئەمە : خوای پایەبەرز فەرموویـەتی : ﴿وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾﴾ [الذاريات] .

واتە : من جنۆكە و مرۆڤم دروست نـەكردووە ئـیللا بـۆ ئـەوە نـەبێت كـە بـە تـەنها من بپەرستن .

هەروەها فەرموودەكـەی پێغەمبـەر (ﷺ) : ((حَقُّ اللَّـهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلاَ يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا)) [متفق علیه / صحیح البخاري رقم : (٢٨٥٦) وصحیح مسلم رقم : (٣٠)] .

واتە : ماف و حەقی خـوا لەسـەر عەبدەكانی بریتـی‌یـە لـەوەی كـە بیپەرستن و هـیچ شەریكی بۆ بڕیار نەدەن .

پ٢ / پەرستن (عیبادەت) بریتی‌یە لە چی ؟

وەڵام / پەرستن (عیبادەت) : ناوێكی كۆكەرەوەیە بۆ هەموو ئەو گوفتار و كردەوانەی كە خوا خۆشی دەوێن وەك : دوعا و پاڕانەوە و نوێژ و حەیوان سەربڕین و جگە لەمانەش .

خـوای پایەبـەرز فەرموویـەتی : ﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٦٢﴾﴾ [الأنعام] .

واتە : ئەی پێغەمبەر (ﷺ) بە خەڵكی بڵێ : بەڕاستی نوێـژ و حـەیوان سـەربڕین و ژیـان و مردنم هەمووی بۆ خوای پەروەردگاری هەموو جیهانە .

(**نُسُكِي** : واتە : حەیوان و ئاژەڵ سەربڕینم) .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ((وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ)) [صحيح البخاري رقم : (٦٥٠٢)] .

واتە : عەبدەکەم بە هیچ شتێك لێم نزیك نابێتەوە خۆشەویست تر بێت لە لام وەکو ئەوەی کە فەرزم کردووە لەسەری .

پ٣ / چۆن خوا بپەرستین ؟

وەڵام / خوا دەپەرستین بەو شێوازەی کە خوا و پێغەمبەرەکەی (ﷺ) فەرمانیان پێکردووین ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَلَا تُبۡطِلُوٓاْ أَعۡمَٰلَكُمۡ ٣٣﴾ [محمد] .

واتە : ئەی ئەو کەسانەی کە ئیمان و باوەڕتان هێناوە گوێڕایەڵی بکەن بۆ خوا و گوێڕایەڵی بکەن بۆ پێغەمبەر و کردەوەکانتان پووچەڵ مەکەنەوە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ)) [صحيح مسلم رقم : (١٧١٨)] .

واتە : هەرکەسێك هەر کردەوەیەك ئەنجامبدات کە فەرمانی ئێمەی لەسەر نەبێت ئەوا ئەو کردەوەیە ڕەتدەکرێتەوە و قەبوڵ ناکرێت .

پ٤ / ئایا خوا بپەرستین لە ترسی سزای و بە تەماحی پاداشتەوە ؟

وەڵام / بەڵێ بەو شێوازە دەیپەرستین ﴿واتە : بە ئومێدی ئەوەی کە لە سزای پارێزراو بین و بە چاکەیش پاداشتمان بداتەوە﴾ ، خوای پایەبەرز لە وەسفی ئیمانداراندا فەرموویەتی : ﴿يَدۡعُونَ رَبَّهُمۡ خَوۡفٗا وَطَمَعٗا ١٦﴾ [السجدة] .

واتە : پەروەردگاریان دەپەرستن و لـێ دەپاڕێنەوە لـە ترسـی سزایی و بـە تـەماحی پاداشتیەوە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((أَسْأَلُ اللَّهَ الْجَنَّةَ ، وَأَعُوذُ بِهِ مِنَ النَّارِ)) [صحيح أبي داود رقم : (٧٩٣)] .

واتە : داوای بەهەشت لە خوا دەکەم و پەناشی پێدەگرم لە ئاگری دۆزەخ .

پ / ئایا چاکەکاری (الإحسان) لە پەرستندا بریتیە لە چی ؟

وەڵام / چاکەکـاری (الإحسان) بـریتـیـە لـە : هەستکـردن بـە چاودێـری خـوا لـە پەرستندا .

خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿ٱلَّذِى يَرَىٰكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلُّبَكَ فِى ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿٢١٩﴾﴾ [الشعراء] .

واتە : ئەو خوایەی کە دەتبینێت لە کاتێکدا کە بە پێوە وەستاویت لـە نوێژدا ، وە لـە کاتێکدا کە لە رکوع و سوجدەدا دەبیت .

وە پێغەمبـەر (ﷺ) فەرموویـەتی : ((الإِحسَانُ : أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ)) [صحيح مسلم رقم : (٨)] .

واتە : چاکەکاری (الإحسان) بریتیـە لـەوەی کـە : خـوا بپەرستیت وەکـو ئـەوەی کـە ببینیت ، وە ئەگەر تۆ خوا نەبینیت ئەوا ئەو تۆ دەبینێت .

جۆرەكانی یەكخواپەرستی و سوودەكانی

پ٦ / ئایا بۆ چی خوا پێغەمبەرانی ناردووە ؟

وەڵام / خوا پێغەمبەرانی ناردووە بۆ ئەوەی بانگەواز بكەن بۆ پەرستنی و شیرك و هاوەڵبڕیاردانی لێ دوور بخەنەوە ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴿٣٦﴾﴾ [النحل] .

واتە : بە دڵنیایی لە نێو هەموو ئوممەتێك (كۆمەڵە مرۆڤێك)دا پێغەمبەرێكمان ناردووە بۆ ئەوەی پێیان بڵێ : بە تاك و تەنها خوای گەورە بپەرستن و خۆتان دوور بخەنەوە لە تاغوت (پەرستنی جگە لە خوا) .

(**الطَّاغُوت**) : واتە : ئەو شەیطانەی كە بانگەواز دەكات بۆ پەرستنی جگە لە خوا) .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((الأَنْبِيَاءُ إِخْوَةٌ .. وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ)) [متفق عليه / صحيح البخاري رقم : (٣٤٤٣) وصحيح مسلم رقم : (٢٣٦٥)] .

واتە : پێغەمبەران برای یەكن و دین و ئایینیشیان یەكێكە .

پ٧ / ئایا یەكتاكردنەوەی خوا لە پەروەردگارێتیدا (توحيد الربوبية) بریتییە لە چی ؟

وەڵام / یەكتاكردنەوەی خوا لە پەروەردگارێتیدا (توحيد الربوبية) بریتییە لە : یەكتاكردنەوەی خوا لە كردارەكانیدا وەكو دروستكردن و بەڕێوەبردن و جگە لەمانەش ...

خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾﴾ [الفاتحة] .

واتە : سوپاس و ستایش بۆ ئەو خوایەی كە پەروەردگاری هەموو جیهانیانە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((أَنْتَ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ)) [متفق عليه / صحيح البخاري رقم : (٧٣٨٥) وصحيح مسلم رقم : (٧٦٩)] .

واتە : خوایە تۆ پەروەردگاری ئاسمانەکان و زەویت .

[الرَّبُّ : هو الخالقُ المالِكُ المُدَّبِر ، واتە : پەروەردگار بریتییە لە : بەدیهێنەر و خاوەن و بەڕێوەبەر] .

پ٨ / ئایا یەکتاکردنەوەی خوا لە پەرستندا (توحيد الألوهية) بریتییە لە چی ؟

وەڵام / یەکتاکردنەوەی خوا لە پەرستندا (توحيد الألوهية) بریتییە لە : یەکتاکردنەوەی خوا بە پەرستن وەکو : دوعا و پاڕانەوە و حەیوان سەربڕین و نەزرکردن ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۖ لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾﴾ [البقرة] .

واتە : پەرستراوی ئێوە تەنها یەك پەرستراوە کە هیچ پەرستراوێك نییە شایستەی پەرستن بێت جگە لە ئەو نەبێت کەوا ڕەحمەت فراوانە و بە بەزەییە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی :

((فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ : شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ)) [متفق عليه / صحيح البخاري رقم : (١٤٩٦) وصحيح مسلم رقم : (١٢١)] .

واتە : با یەکەم شت کە بانگەوازیان دەکەیت بۆ لای بریتی بێت لە : شایەتیدان بەوەی کە : هیچ پەرستراوێك نییە شایستەی پەرستن بێت جگە لە خوا (الله) نەبێت .

وە لە ریوایەتەکەی (البخاري)دا هاتووە :

((إِلَى أَنْ يُوَحِّدُوا اللَّهَ تَعَالَى)) [صحيح البخاري رقم : (٧٣٧٢)] .

واتە : با یەکەم شت کە بانگەوازیان دەکەیت بۆ لای بریتی بێت لە : یەکخواپەرستی [بە واتایەکی تر : یەکتاکردنەوەی خوای گەورە بە پەرستن] .

پ٩ / ئایا یەکتاکردنەوەی خوا لە ناو و صیفتەکانیدا (توحید الأسماء والصفات) بریتییە لە چی ؟

وەڵام / یەکتاکردنەوەی خوا لە ناو و صیفتەکانیدا (توحید الأسماء والصفات) بریتییە لە :

سەلماندنی ئەوەی کە خوا وەصفی خۆیی پێکردووە لە قورئاندا ، یان ئەوەی کە پێغەمبەرەکەی (ﷺ) وەصفی پێکردووە لە فەرموودە صەحیحەکانیدا بە حەقیقەت ، بە بێ (تأویل) و (تفویض) و (تمثیل) و (تعطیل)[1] ، وەکو (استواء)کردن لەسەر عەرش و دابەزین

---

[1] بۆ تێگەیشتن لەم زاراوانە پێویستە پێناسەیان بکەین، بۆیە بە کورتی دەڵێم :

ـ (**تأویل** : هو صَرفُ اللفظ عن معناهُ الظاهر إلى معنًى مَرجوح بغیر دلیل) .

واتە : (**تأویل** :) بریتییە لە : گۆڕینی واتای وشەکان لە مانا ڕاست و ڕواڵەتەکانیان بۆ واتایەکی دوور و نەگونجاو بە بێ بەڵگە .

ـ (**تفویض** : هو إثبات مُجرد اللفظ ، وتفویض العلم بِمعناه إلى الله وحده) .

واتە : (**تفویض**) بریتییە لە : سەلماندنی خوودی وشەکان بە تەنها و گێڕانەوەی زانینی واتاکانیان بۆ لای خوا بە تەنها .

ـ (**تمثیل** : هو إثبات المثل للشيء ، مُشتبهاً لهُ من كُلِّ الوجوه) .

واتە : (**تمثیل**) بریتییە لە : سەلماندنی نموونە بۆ شتێك ، كە لە هەموو ڕوویەكەوە وەك یەك بن .

ـ (**تعطیل** : هو عدم إثبات الصفات ، أو إثبات بعضها ونَفي الباقي) .

(**تعطیل**) بریتییە لە : نە سەلماندنی سیفاتەكانی خوا ، یان سەلماندنی هەندێكیان و نە سەلماندنی باقییەكەی .

=

هەروەها (ئەهلی سوننە و جەماعە) صیفات و ناوەكانی خوا پاك و بە دوور ڕادەگرن لە (**تشبیه**) و (**تكییف**)یش ، كە ئەمە پێناسەكەیانە :

ـ (**تشبیه** : هو إثبات المثل للشيء ، مُشتبهاً لهُ من بعض الوجوه) .

واتە : (**تشبیه**) بریتییە لە : سەلماندنی نموونە بۆ شتێك ، كە لە هەندێك ڕووەوە وەك یەك بن .

ـ (**تكییف** : هو حكایة كیفیة أو صورة ذات الله وصفاته) .

بۆ ئاسمانی دونیا و دەست و جگە لەمانەش لەو صیفەتانەی کە لایەقن بۆ کاملێتی خـوا ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ ١١﴾ [الشورى] .

واتە : هیچ شتێك وەکو خوا نىیە و خوایش بیسەر و بینەرە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویـەتی : ((يَنْزِلُ اللَّهُ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا كُلَّ لَيْلَةٍ ...)) [صحيح مسلم رقم : (٧٥٨)] .

واتە : هەموو شەوێك خوا دادەبەزێت بۆ ئاسمانی دونیا .

دادەبەزێت : دابەزینێك کە لایەق بێت بە گەورەیی خواوە ، کە لێکچوواندنی تێدا نىیـە بـە هیچ یەکێك لە دروستکراوەکانی .

پ١٠ / خوا لە کوێیە (أينَ الله) ؟

وەڵام / خوا لەسەر (عەرش)ـە لە سەرووی ئاسمانەکانەوە ، خوای پایەبەرز فەرموویـەتی : ﴿ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ٥﴾ [طه] .

واتە : خوای میهرەبان و رەحمەت فراوان لەسەر عەرشە .

واتە : (بەرزبووەتەوە بە سەر عەرشدا) وەکو چۆن لە (صحيح البخاري)دا هاتووە [بڕوانە : فتح الباري : (١٣ / ٤٩٣)] .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ كِتَابًا ... فَهْوَ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ)) [متفق عليه / صحيح البخاري رقم : (٧٤٥٤) وصحيح مسلم رقم : (٢٧٥١)] .

واتە : خوا کتێبێکی نووسیوە کە لە لای خۆیەتی لەسەر عەرش .

واتە : (**تكييف**) بریتیە لە : گێڕانەوەی چۆنێتی یان شێوەی خوودی خوا و صیفاتەکانی .

پ١١ / ئایا خوا لەگەڵ ئێمەدایە ؟

وەڵام / خـوا لەگـەڵ ئێمەدایـە بـە بیـستن و بیـنین و زانـستیـیـەوە ، خـوای پایەبـەرز فەرموویەتی : ﴿ قَالَ لَا تَخَافَآ إِنَّنِي مَعَكُمَآ أَسۡمَعُ وَأَرَىٰ ٤٦ ﴾ [طه] .

واتە : [کاتێـك خوای گەورە هەردوو پێغەمبــەر (موسا و هارون)ی نارد بۆ لای فیرعەون پێیانی] فەرموو : مەترسن چونکە من لەگـەڵتانم دەبیـسم و دەبینم .

وە پێغەمبـەر (ﷺ) فەرموویـەتی : ((إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا وَهْوَ مَعَكُمْ)) ـ أي بعلمهِ ـ [صحيح البخاري رقم : (٢٩٩٢) وصحيح مسلم رقم : (٢٧٠٤)] .

واتە : ئێوە لە کەسێك دەپاڕێنـەوە کـە بیـسەرە و نزیکەلێتانـەوە و ئـەو لەگەڵتانایـە ـ واتە : بە زانستیـیەوە ـ .

پ١٢ / ئایا یەکخواپەرستی (التوحید) سوودی چییە ؟

وەڵام / سوودی یەکخواپەرستی (التوحید) بـریتـیـیە لـە : ئاسـوودەیی لـە سـزای خـوا لـە دواڕۆژدا ، وە هیدایەت لە دونیادا ، وە سڕینەوە و کەفارەتی تاوانـەکان ، خـوای پایەبـەرز فەرموویـــــــەتی : ﴿ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَلَمۡ يَلۡبِسُوٓاْ إِيمَٰنَهُم بِظُلۡمٍ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلۡأَمۡنُ وَهُم مُّهۡتَدُونَ ٨٢﴾ [الأنعام] .

واتە : ئەوانـەی کە ئیمـان و باوەڕیـان هێنـاوە و شـیرکیان لەگەڵیـدا تێکـەڵ نـەکردووە ئەوانە ئاسوودەییان بۆ هەیە و هیدایەتدراویشن .

(**بِظُلۡمٍ**) : واتە : شیرك و هاوەڵبڕیاردان .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لاَ يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً))

[متفق عليه / صحيح البخاري رقم : (٢٨٥٦) وصحيح مسلم رقم : (٣٠)] .

واتە : ماف و حەقی عەبدەکان لەسەر خوا ئەوەیە کە : سزای کەسێك نەدات کەوا هـیچ شەریکی بۆ خوا ئەنجامنەداوە .

❁ ❁ ❁

مەرجەکانی وەرگرتن و قبوڵکردنی کردەوە

پ١٣ / ئایا مەرجەکانی وەرگرتن و قبوڵکردنی کردەوە بریتین لە چی ؟

وەڵام / مەرجەکانی وەرگرتن و قبوڵکردنی کردەوە لە لای خوا سێ مەرجن :

١ ـ ئیمان و باوەڕبوون بە خوا و پەرستنی بە تەنها (الإيمان بالله وتوحيده) ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ كَانَتۡ لَهُمۡ جَنَّٰتُ ٱلۡفِرۡدَوۡسِ نُزُلًا ١٠٧﴾ [الكهف] .

واتە : ئەوانەی کە باوەڕیان هێناوە و کردەوەی چاکیان ئەنجامداوە چەندین باخیان بۆ هەیە لە فیردەوسدا و میوانداری دەکرێن .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ ، ثُمَّ اسْتَقِمْ)) [صحيح مسلم رقم : (٣٨)] .

واتە : بڵێ باوەڕم هێناوە بە خوا و ئەنجا بەردەوامیش ببە لەسەری .

٢ ـ نییەت پاکی (الإخلاص) : کە بریتییە لە : ئەنجامدانی کردەوە بۆ خوا بە تەنها بە بێ پێش چاوی (رياء) و بە بێ بەگوێدا دانی خەڵك (سُمعة) و ناوبانگ دەرکردن ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ٢﴾ [الزمر] .

واتە : خوا بپەرستە و بە نییەت پاکییەوە دینداری و کردەوەی بۆ ئەنجام بدە .

٣ ـ بە پێی ئەو شەرعەبێت کە پێغەمبەر (ﷺ) پێی هاتووە (موافقة الشريعة) ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمۡ عَنۡهُ فَٱنتَهُواْۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ ٧﴾ [الحشر] .

واتە : ئەوەی کە پێغەمبەر (ﷺ) بۆی هێناون لـێی وەرگرن و ئەوەشـی کـە قەدەغـەی کردووە لێتان وازی لێبێنن ، وە خۆپـارێزی بکـەن لـە سـزای خـوا و لـێی بترسن چـونکە سزای خوا زۆر توندە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ)) [صحيح مسلم رقم : (١٧١٨)] .

واتە : هەرکەسێك هەر کردەوەیەك ئەنجامبدات کە فەرمانی ئێمەی لەسـەر نـەبێت ئـەوا ئەو کردەوەیە ڕەتدەکرێتەوە و قەبوڵ ناکرێت .

شیرکی گەورە

پ١ / ئایا گـەورەترین تاوان لای خوا بریتیـیە لە چی ؟

وەڵام / گەورەترین تاوان بریتیـیە لە شەریك بڕیاردان بۆ خوا ، بەڵگەش خوای پایەبەرز فەرموویـەتی : ﴿ وَإِذْ قَالَ لُقْمَٰنُ لِٱبْنِهِۦ وَهُوَ يَعِظُهُۥ يَٰبُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّ ٱلشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾ ﴾ [لقمان] .

واتە : لوقمان بە کوڕەکەیی وت لە کاتێکدا کە ئامۆژگـاری دەکـرد : ئـەی کـوڕی شـیرینم شیرك بۆ خوا ئەنجام مەدە چونکە شیرك گەورەترین ستەم و تاوانە .

وە کاتێ پرسیارکرا لە پێغەمبەری خوا (ﷺ) : ((أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ ؟ قَالَ : أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدّاً وَهُوَ خَلَقَكَ !)) [متفق عليه / صحيح البخاري رقم : (٤٧٦١) وصحيح مسلم رقم : (٨٦)] .

واتـە : ئایـا گـەورەترین تـاوان بـریتـیـە لـە چـی؟ پێغەمبـەری خـوا (ﷺ) فـەرمووی : گەورەترین تاوان ئەوەیە کە شەریك و هاوشێواز و هاوەڵ بۆ خوا دابنـێیت لـە کاتێکـدا کـە تەنها ئەو تۆی درووست کردووە !

پ٢ / ئایا شیرکی گەورە بریتی‌یە لە چی ؟

وەڵام / شیرکی گەورە بریتی‌یە لە ئەنجامدانی پەرستن بۆ جگە لە خوا ، وەکو دوعا و پاڕانەوە لە غەیری خوا ، وە داوای فریاکەوتن لە مردووەکان یان زیندووانی نادیار ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَلَا تُشۡرِكُواْ بِهِۦ شَيۡـٔٗاۖ ﴿٣٦﴾﴾ [النساء] .

واتە : خوا بپەرستن بە تەنها و هیچ شتێك مەكەن بە شەریكی .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((أَكْبَرُ الْكَبَائِرِ : الإِشْرَاكُ بِاللَّهِ ...)) [صحيح البخاري رقم : (٦٨٧١)] .

واتە : گەورەترینی تاوانە گەورەكان : شیرك ئەنجامدان و هاوەڵبڕیاردانە بۆ خوا ...

پ٣ / ئایا شیرك ئەنجامدان بوونی هەیە لە ناو ئەم ئوممەتەدا ؟

وەڵام / بەڵێ شیرك ئەنجامدان بوونی هەیە ، بەڵگەش خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَمَا يُؤۡمِنُ أَكۡثَرُهُم بِٱللَّهِ إِلَّا وَهُم مُّشۡرِكُونَ ﴿١٠٦﴾﴾ [يوسف] .

واتە : زۆرینەی خەڵك ئیمان و باوەڕناهێنن ئیللا لەگەڵ ئەوەشدا شەریك و هاوەڵ بڕیاردەرن* .

---

* [واتە : زۆرینەی خەڵك لەگەڵ ئەوەدا كە ئیماندار و باوەڕدارن بە پەروەردگارێتی خوا كە چی لە پەرستنیدا شەریك و هاوەڵی بۆ بڕیار دەدەن و كردەوەكانیان شیركی تێدایە و لەگەڵ خوادا جگە لە خوایش دەپەرستن !!! بۆ زیاتر تێگەیشتن لە واتای ئەم ئایەتە بە پێویستی دەزانم كەوا وتەی چەند زانایەك بخەمە بەردەستی خوێنەران :

(عكرمة) سەبارەت بەم ئایەتە : ﴿وَمَا يُؤۡمِنُ أَكۡثَرُهُم بِٱللَّهِ إِلَّا وَهُم مُّشۡرِكُونَ﴾ فەرموویەتی : تسألهم من خلقهم ومن خلق السماوات والأرض ؟ فيقولون : الله ، فذلك إيمانُهم بالله وهم يعبدون غيره !) [تفسير الطبري : (١٣ / ٧٧)] .

واتە : كە پرسیاریان لێدەكەیت كێ ئێوەی دروست كردووە و كێ ئاسمانەكان و زەوی دروست كردووە ؟ دەڵێن : خوا ، ئا ئەمە ئیمان و باوەڕەكەیانە بە خوا بەڵام لەگەڵ ئەوەیشدا غەیری خوا دەپەرستن !!!

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَلْحَقَ قَبَائِلُ مِنْ أُمَّتِي بِالْمُشْرِكِينَ ، وَحَتَّى يَعْبُدُوا الْأَوْثَانَ*)) [صحيح سنن الترمذي رقم : (٢٢١٩)] .

واتە : قیامەت نایەت تاوەکو هەندێك تیرەوهۆز لە ئوممەتەکەمدا خۆیان نەگەیەننە موشریك و هاوەڵبڕیاردەرەکان ، وە تاوەکو بت و هاوشێوەکانی نەپەرستن .

پ٤ / ئایا حوکمی دوعا و پاڕانەوە لە مردووەکان یان لە کەسانی نادیار چییە ؟

وە (مُجاهد)یش فەرموویەتی : (إيمانُهم قولهم : اللهُ خالقنا ويرزقنا ويميتنا ، فهذا إيمانٌ مع شركِ عبادتهم غيره) [تفسير الطبري (١٣ / ٧٨)] .

واتە : ئیمانەکەیان بریتییە لەوەی کە دەڵێن : (الله) بەدیهێنەرمانە و رزق و رۆزیمان دەدات و دەمانمرێنێت ، ئا ئەمە ئیمانە لەگەڵ شیرکی پەرستنیان بۆ غەیری خوا .

وە (البيضاوي) فەرموویەتی : ﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُم بِاللَّهِ﴾ في إقرارهم بوجوده وخالقيته ، ﴿إِلَّا وَهُم مُّشْرِكُونَ﴾ بعبادة غيره) [تفسير البيضاوي : (٣ / ٣١١)] .

واتە : ئیمانی زۆرینەیان بە خوا بریتییە لە دانپێنان و باوەڕبوونیان بە بوون و بەدیهێنەرێتی خوا ، وە شەریك و هاوەڵ بڕیاردانەکەیان لەوەدایە کە غەیری خوا دەپەرستن .

بەوەی کە هاوار دەکەنە غەیری خوا و لە غەیری خوا دەپاڕێنەوە و هانای بۆ لا دەبەن و داوای فریاکەوتنی لێدەکەن و سوێند بە غەیری خوا دەخۆن و حەیوان بۆ غەیری خوا سەردەبڕن و پشتی پێدەبستن و ئومێدی دەستکەوتنی خێریان لێی هەیە و لێشی دەترسن و تەواف بە دەوری قەبر و شەخص و مەزارگاکاندا دەکەن و ... هتد لە جۆرەکانی شەریك ئەنجامدان بۆ خوای تەنها و بێ شەریك ! وەرگێڕ .

[* **الأوثان** : بریتییە لەو شتانەی کە جگە لە خوا دەپەرسترێن ، چ بت بێت یان قەبر بێت یان مەرقەد و مەزارگا بێت یان شەخص و دار و بەرد بێت یان مرۆڤێکی زیندوو یان مردوو بێت .

کەواتە : زاراوەی (الأوثان : جمعُ وَثَن) گشتی تر و بەرفراوان ترە لە زاراوەی (الأصنام : جَمعُ صَنَم) ، چونکە (صَنَم) تەنها بۆ وێنە و پەیکەر بەکار دەهێنرێت ، بەڵام (وَثَن) هەموو ئەو شتانە دەگرێتەوە کەوا جگە لە خوا دەپەرسترێن چ (صَنَم : وێنە و پەیکەر) بێت یان هەر شتێکی تر بێت وەکو دار و بەرد و قەبر و شەخص و ... هتد] بڕوانە : (القول المفيد على كتاب التوحيد) للشيخ ابن العثيمين ، لاپەڕە : (١٥٠ و ٢٧٠) . ـ وەرگێڕ ـ

وەڵام / دوعا و پاڕانەوە لە مردووەکان یان لە کەسانی نادیار بەشێکە لە شیرکی گەورە ، خـوای پایەبـەرز فەرموویـەتی : ﴿وَلَا تَدۡعُ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَۖ فَإِن فَعَلۡتَ فَإِنَّكَ إِذٗا مِّنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ١٠٦﴾ [يونس] .

واتە : داوا مەکە لە جگە لە خوا و لـێی مەپاڕێرەوە کە نە سوودت پێدەگەیەنێت و نە زیان ، وە ئەگەر ئەمەت کرد ـ واتە : ئەگەر هاوارت کردە غەیری خـوا و لــێی پاڕایتـەوە ـ ئەوا تۆ لە ستەمکارە هاوەڵبڕیاردەرەکانی .

(**الظَّالِمِينَ** : أي المُشركين ، واتە : لە موشریك و هاوەڵبڕیاردەرەکانی) .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی :

((مَنْ مَاتَ وَهْوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ نِدّاً دَخَلَ النَّارَ)) [صحيح البخاري رقم : (٤٤٩٧) وصحيح مسلم رقم : (٩٢)] .

واتە : هەرکەسێك بمرێـت لـە کاتێکدا کـە شـەریك و هاوشـێوازێکی بـۆ خـوا دانابێـت و هاواری تێکردبێت و لـێی پاڕابێتەوە ئەوا دەچێتە ناو ئاگری دۆزەخەوە .

پ٥٠ / ئایا دوعا و پاڕانەوە پەرستن و عیبادەتە ؟

وەڵام / بەڵێ دوعا و پاڕانـەوە پـەرسـتن و عیبادەتـە ، خـوای پایەبـەرز فەرموویـەتی :

﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ٱدۡعُونِيٓ أَسۡتَجِبۡ لَكُمۡۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِي سَيَدۡخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ٦٠﴾ أي ذليلين [غافر] .

واتـە : پـەروەردگارتان فەرموویـەتی : ئێـوە داوام لــێبکەن و لـێم بپاڕێنـەوە منـیش وەڵامتان دەدەمەوە و دوعاکانتان گیرا دەکەم ، ئا ئەوانەی کەوا خۆیان بە گەورە دادەنێن

لە ئاستی دوعا و پاڕانەوە و پەرستنی خوا ئا ئەوانە دەچنە ناو (جەهەنم) دۆزەخەوە بە سەرشۆڕی .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((الدُّعَاءُ هُوَ العِبَادَة)) [صحيح سنن الترمذي رقم : (٢٩٦٢)] .

واتە : دوعا و پاڕانەوە پەرستن و عیبادەتە .

پ٦ / ئایا مردووەکان گوێیان لە دوعا و پاڕانەوە هەیە ؟

وەڵام / نەخێر گوێیان لـێی نیـیە ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی :

١- ﴿إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ ٱلْمَوْتَىٰ ﴿٨٠﴾﴾ [النمل] .

واتە : تۆ ناتوانیت هیچ شتێك بدەیت بە گوێی مردووەکاندا .

٢- ﴿وَمَآ أَنتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي ٱلْقُبُورِ ﴿٢٢﴾﴾ [فاطر] .

واتە : تۆ ناتوانیت هیچ شتێك بدەیت بە گوێی ئەوانەی کە لە گۆڕدان .

جۆرەکانی شیرکی گەورە

پ٧ / ئایا داوای فریاکەوتن بکەین لە کەسانی مردوو یان لە کەسانی نادیار ؟

وەڵام / داوای فریاکەتنیان لێناکەین [چونکە ئەمە شیرك و هاوەڵبڕیاردانە] ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی :

١ ـ ﴿وَٱلَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْـًٔا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْوَٰتٌ غَيْرُ أَحْيَآءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾﴾ [النحل] .

واتە : ئەوانەی کە هاواریان تێدەکرێت جگە لە خوا هیچ شتێك دروست ناکەن بەڵکو خۆشیان دروست دەکرێن ﴿٢٠﴾ ئەوانە مردوون و زیندوو نین و ناشزانن و هەست ناکەن کەی زیندوو دەکرێنەوە .

٢ ـ ﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَٱسْتَجَابَ لَكُمْ ﴿٩﴾﴾ [الأنفال] .

واتە : لە کاتێکدا کە ئێوە داوای فریاکەوتنتان دەکرد لە خوای پەروەردگارتان و ئەویش وەڵامی دانەوە و فریاتان کەوت .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ)) [صحيح سنن الترمذي رقم : (٣٥٢٤)] .

واتە : ئەی خوای زیندوو و بە ئاگا بە ڕەحم و میهرەبانیت داوای فریاکەوتنت لێدەکەم .

پ٨ / ئایا دروستە داوای یارمەتی بکەیت لە غەیری خوا ؟

وەڵام / نەخێر داوای یارمەتی کردن لە غەیری خوا دروست نییە [چونکە شیرك و هاوەڵبریاردانە] ، بەڵگەش خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝٥﴾ [الفاتحة] .

واتە : ئەی خوایە تەنها تۆ دەپەرستین و تەنها داوای یارمەتیش لە تۆ دەکەین .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ)) [صحيح سنن الترمذي رقم : (٢٥١٦)] .

واتە : ئەگەر داوات کرد ئەوا تەنها داوا لە خوا بکە ، وە ئەگەر داوای یارمەتیت کرد ئەوا تەنها داوای یارمەتی لە خوا بکە .

پ٩ / ئایا داوای یارمەتی لە کەسانی زیندوو بکەین ؟

وەڵام / بەڵێ لەو شتانەدا کە توانایان بە سەریدا هەیە ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۝٢﴾ [المائدة] .

واتە : هاوکاری یەکتر بکەن و یارمەتی یەکتر بدەن لەسەر چاکەکاری و خۆپارێزی کردن لە تاوان .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ)) [صحيح مسلم رقم : (٢٦٩٩)] .

واتە : خوا لە یارمەتی عەبدەکەیدایە تاوەکو عەبد لە یارمەتیدانی براکەیدا بێت .

پ١٠ / ئایا نەزر كردن بۆ غەیری خوا دروستە ؟

وەڵام / نەخێر نەزر كردن دروست نییە ئیللا بۆ خوا نەبێت ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا ﴿٣٥﴾﴾ [آل عمران] .

واتە : ئەی پەروەردگارم من ئەو منداڵەی كە لە سكمدایە كردوومە بە نەزر بۆ تۆ بۆ ئەوەی خزمەتی دین وماڵەكەی تۆ بكات .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ الله فَلْيُطِعْهُ ، وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَهُ فَلا يَعْصِهِ)) [صحيح البخاري رقم : (٦٦٩٦)] .

واتە : هەركەسێك نەزری كرد بۆ ئەوەی گوێڕایەڵی خوا بكات و كارێكی چاك ئەنجام بدات ئەوا با گوێڕایەڵی خوا بكات و ئەنجامی بدات ، وە هەركەسێك نەزری كرد بۆ ئەوەی كە سەرپێچی فەرمانی خوا بكات و تاوان ئەنجام بدات ئەوا با سەرپێچی نەكات و تاوان ئەنجام نەدات .

پ١١ / ئایا حەیوان سەربڕین بۆ غەیری خوا دروستە ؟

وەڵام / نەخێر حەیوان سەربڕین بۆ غەیری خوا دروست نییە .

بەڵگەش خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنْحَرْ ﴿٢﴾﴾ [الكوثر] .

واتە : نوێژ بكە بۆ خوای پەروەردگارت و حەیوانی بۆ سەربڕە .

(**انْحَرْ** : أي اذبحْ لله ، واتە : حەیوان سەرببڕە بۆ خوا بە تەنها) .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((لَعَنَ اللهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللهِ)) [صحيح مسلم رقم : (١٩٧٨)] .

واتە : لەعنەتی خوا لەو كەسەی كە حەیوان سەردەبڕێت بۆ غەیری خوا .

پ١٢ / ئایا طەواف بکەین بە دەوری قەبردا بە مەبەستی ئەوەی کە لە خوا نزیکمان بکەنەوە ؟

وەڵام / نەخێر طەواف ناکەین ئیللا بە دەوری کەعبەدا نەبێت [چونکە طەواف کردن بە دەوری قەبردا شیرکە] ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾﴾ [الحج] .

واتە : با طەواف بکەن بە دەوری ماڵی خوادا کەوا پێشینەترین مزگەوتە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَانَ كَعِتْقِ رَقَبَةٍ))

[صحيح سُنَن ابن ماجه رقم : (٢٩٥٦) وسلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (٢٧٢٥)] .

واتە : هەرکەسێك حەوت (٧) جار طەواف بکات بە دەوری ماڵی خوادا و ئەنجا دوو (٢) رکعات نوێژی طەواف بکات ئەوا وەکو ئەوە وایە کە کۆیلەیك ئازاد بکات .

پ١٣ / ئایا حوکمی جادوو (سیحر) کردن چییە ؟

وەڵام / جادوو (سیحر) کردن بەشێکە لە کوفر و بێباوەڕی ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَلَٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ ﴿١٠٢﴾﴾ [البقرة] .

واتە : بەڵکو شەیتانەکان کوفریان کردووە کە خەڵکیان فێری جادوو (سیحر) کردن دەکرد .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ : الشِّرْكُ بِاللَّهِ ، وَالسِّحْرُ ...))

[صحيح البخاري رقم : (٢٧٦٦) وصحيح مسلم رقم : (٨٩)] .

واتە : خۆتان بەدوور بگرن لەو حەوت تاوانە فەوتێنەرانەی کە مرۆڤ لەناو دەبەن : شەریك بڕیاردان بۆ خوا ، و سیحر کردن ...

پ١٤ / ئایا فاڵچیان و هەواڵدەران لە زانستی غەیب بە ڕاست بخەینەوە ؟

وەڵام / نەخێر بە ڕاستیان ناخەینەوە و بە ڕاستیان نازانین ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿قُل لَّا يَعۡلَمُ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ ٱلۡغَيۡبَ إِلَّا ٱللَّهُۚ ﴿٦٥﴾﴾ [النمل] .واتە : ئەی پێغەمبەر پێیان بڵێ : کەس لە نێو ئاسمانەکان و زەویدا غەیب نازانێت تەنها خوا نەبێت .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((مَنْ أَتَى عَرَّافاً أَوْ كَاهِناً ، فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ ، فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ)) [صحيح رواه أحمد : (٤٢٩/٢) والطبراني : (١٥٠٩) ، صححهُ الألباني في صحيح الترغيب والترهيب رقم : (٢٠٤٧)] .

واتە : هەرکەسێك بچێتە لای فاڵچییەك یان هەواڵدەرێك بە غەیب و باوەڕی پێبکات لەو قسانەی کە دەیکات ئەوا بە تەئکیدی کوفری کردووە بەو قورئانەی کە دابەزیوە بۆ سەر (مُحَمَّد ﷺ) .

پ١٥ / ئایا کەس لە غەیب دەزانێت ؟

وەڵام / نەخێر کەس لە غەیب نازانێت ئیللا کەسێك نەبێت لە پێغەمبەران کەوا خوا غەیبی پێشان دابێت و هێنابێتیە پێش چاوی ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿عَٰلِمُ ٱلۡغَيۡبِ فَلَا يُظۡهِرُ عَلَىٰ غَيۡبِهِۦٓ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ إِلَّا مَنِ ٱرۡتَضَىٰ مِن رَّسُولٖ ﴿٢٧﴾﴾ [الجن] .

واتە : خوا زانایە بە غەیب و پەنهانییەکان و کەسیش لە غەیب ئاگادار ناکاتەوە و پێشانی نادات ئیللا مەگەر کەسێك

نەبێت کە لێی ڕازی بێت لە پێغەمبەران .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ)) [حسن رواه الطبراني رقم : (٦١٢٢)] .

واتە : کەس غەیب نازانێت ئیللا خوا نەبێت .

پ١٦ / ئایا دەزوو و بەن و حەڵقە لە دەست بکەین بە مەبەستی شیفا و چارەسەر وەرگرتن لێیانەوە ؟

وەڵام / نەخێر لە دەستیان ناکەین ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَإِن يَمۡسَسۡكَ ٱللَّهُ بِضُرّٖ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَۖ ﴿١٧﴾﴾ [الأنعام] .

واتە : ئەگەر خوا زەرەر و زیانێکت پێبگەیەنێت ئەوا کەس ناتوانێت لایبات لەسەرت تەنها خوا خۆی نەبێت .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((مَنْ عَلَّقَ تَمِيْمَةً فَقَدْ أَشْرَكَ)) [صحيح رواه أحمد : (٤ / ١٥٦) ، صححهُ الألباني في سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (٤٩٢)] .

واتە : هەرکەسێك چاوەزارێك هەڵواسێت ئەوا شیرکی ئەنجامداوە .

(التميمة : بریتییە لە مورووی یان بەردی دەریا و هەڵدەواسرێت - بە قەد لەش و سەیارە و ئاژەڵ و خانوودا - بە مەبەستی خۆپارێزی کردن لە چاوی پیس) .

پ١٧ / ئایا حوکمی کردەوە کردن بەو یاسایانەی (قانون و دەستور) کەوا پێچەوانەی ئیسلامن چییە ؟

وەڵام / کردەوەکردن بەو یاسا و قانون و دەستورانەی کەوا پێچەوانەی ئیسلامن کوفر و بێباوەڕییە ئەگەر بە دروست و ئاسایی بزانێت یان ئەگەر باوەڕت وابێت کەوا کردەوە پێکردنی چاکە و شیاوە ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَمَن لَّمۡ يَحۡكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ ﴿٤٤﴾﴾ [المائدة] .

واتە : هەرکەسێك حوکم نەکات بەو دینەی کەوا خوا دایبەزاندووە و ناردوویەتی بۆ محمد (ﷺ) ئەوا ئەو کەسانە کافر و بێباوەڕن .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((وَمَا لَمْ تَحْكُمْ أَئِمَّتُهُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ وَيَتَخَيَّرُوا مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَّا جَعَلَ اللَّهُ بَأْسَهُمْ بَيْنَهُمْ)) [صحيح سُنَن ابن ماجه رقم : (٤٠١٩) ، وسلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (١٠٦)] .

واتە : وە ئەگەر پێشەوا و کاربەدەستەکانیان حوکم نەکەن بە کتێبەکەی خوا (قورئان) و خۆیان بە ئازاد بزانن لە پەیڕەوکردن یان نەکردنی ئەو دینەی کە خوا دایبەزاندووە و بە ئارەزووی خۆیان لێی هەڵبژێرن ئیللا خوا ناڕەحەتی و ناکۆکی دەخاتە نێوانیانەوە .

پ١٨ / ئایا چۆن وەڵامی ئەم پرسیارەی شەیتان بدەینەوە : کێ خوای دروست کردووە ؟

وەڵام / ئەگەر شەیتان بەم پرسیارە وەسوەسەی کرد بۆ کەسێك ئەوا با پەنابگرێت بە خوا ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ نَزْغٌ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾﴾ [فصلت] .

واتە : ئەگەر شەیتان وەسوەسەی بۆت کرد و خراپەی بۆت رازاندەوە و تەمبەڵی کردیتەوە لە چاکەکردن و هانی دایت بۆ تاوان کردن ئەوا پەنا بگرە بە خوا چونکە خوا بیسەر و زانایە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فێری کردووین کەوا فێڵی شەیتان ڕەتبکەینەوە و بڵێین : ((آمَنْتُ بِاللَّهِ وَبِرُسُلِهِ ، اللَّهُ أَحَدٌ ، اللَّهُ الصَّمَدُ ، لَمْ يَلِدْ ، وَلَمْ يُولَدْ ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ)) .

واتە : ئیمانم هەیە بە خوا و پێغەمبەرانی ، خوا تەنهایە ، خوا پێویستی بە کەس نییە و هەموو دروستکراوێکیش پێویستی بەو هەیە ، لە کەس نەبووە ، و کەسیشی لێ نەبووە ، و هیچ هاوشێواز و هاووێنەی نییە .

ئەنجا با سێ جار تـف بکات بە لای چەپیدا ، و پـەنا بگرێت بـە خـوا لـە شـەیتـان ، و وازیـش بێنێـت لـەو وەسوەسـە و گومانـە و بـیری لێنەکاتـەوە ، ئەمانـە هـەمووی ئـەو وەسوەسەیە ناهێلێت .

ئەمە پوختەی ئەو فەرموودە صەحیحانەیە کە لەم بارەیـەوە هـاتوون لـە [صحيح البخاري رقم : (٣٢٧٦) وصحيح مسلم رقم : (١٣٤) ومسند أحمد رقم : (٢٥٠٠٦) وصحيح أبي داود رقم : (٤٧٢٢)]دا .

پ١٩ / ئایا زەرەر و زیانەکانی شیرکی گەورە بریتین لە چی ؟

وەڵام / شیرکی گەورە دەبێتە هۆی مانەوە لە ئاگری دۆزەخدا بە هەتاهـەتایی ، خـوای پایەبەرز فەرموویەتی: ﴿إِنَّهُۥ مَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ ٱلۡجَنَّةَ وَمَأۡوَىٰهُ ٱلنَّارُۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٖ ٧٢﴾ [المائدة] .

واتە : هەرکەسێك شیرك بکـات و شـەریك بـۆ خـوا بڕیـار بـدات ئـەوا بـە تەئکیـدی خـوا بەهشتی لـێحەرام و قەدەغە دەکات و جێگای مانەوەی ئاگری دۆزەخە و شـەریك بـۆ خـوا بڕیاردەران و ستەمکاران کەس نییە پشتگیریان لـێ بکات و سەریان بخات .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((وَمَنْ لَقِيَ اللَّهَ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً دَخَلَ النَّارَ)) [صحيح مسلم رقم : (٩٣)] .

واتە : هەرکەسێك بگات بە خوا و بە هـەر شـتێك شـیرکی ئـەنجام دابێـت بـۆ خـوا ئـەوا دەچێتە ئاگرەوە .

پ٢٠ / ئایا کردەوەی چاك سوودی هەیە لەگەڵ شیرکدا ؟

وەڵام / نەخێر کردەوە لەگەڵ شیرکدا هیچ سوودی نییە ، خوای پایەبەرز فەرموویـەتی : ﴿وَلَوۡ أَشۡرَكُواْ لَحَبِطَ عَنۡهُم مَّا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٨٨﴾ [الأنعام] .

واتــە : ئەگــەر شــیرك ئەنجامبــدەن ئــەوا هــەموو ئــەو كردەوانــەی كــە كردوویانــە هەڵدەوەشێتەوە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویـەتی : ((قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى : أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ ، مَنْ عَمِلَ عَمَلاً أَشْرَكَ فِيهِ مَعِي غَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشِرْكَهُ)) [صحيح مسلم رقم : (٢٩٨٥)] .

واتە : خوای کارپڕبەرەکەت و پایەبەرز فەرموویەتی : من دەوڵەندترینی شەریکەکانم لە ئاستی ئەو شیرکە ، هەرکەسێك هەر کردەوەیـەکی کـردووە و کەسێکی تـری لەگـەڵ منـدا کردووە بە شەریك تێیدا ئەوا من وازی لێدێنم خۆی و شیرکەکەشی .

شیركی بچووك

پ١ / ئایا شیرکی بچووك بریتییە لە چی ؟

وەڵام / شیرکی بچووك بریتیـیە لە ریا (بەرچاوی) ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿فَمَن كَانَ يَرْجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا ﴿١١٠﴾﴾ [الكهف] .

واتـە : هـەر کەسـێك ئومێـدی ئـەوەی هەیـە کـە بگاتـە خـوای پـەروەردگاری ئـەوا بـا کردەوەی چاکە بکات و لە پەرستنی پەروەردگاریدا کەس نەکات بە شەریکی .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویـەتی : ((إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمُ الشِّرْكُ الأَصْغَرُ : الرِّيَاءُ))

[صحيح رواه أحمد : (٥ / ٤٢٨) ، صححهُ الألباني في سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (٩٥١)] .

واتە : ترسناکترین شت کە لـێی بترسم تووشتان ببێت شیرکی بچووکە کە : (ریـا)یە .

وە بەشێکە لە شیرکی بـچووك : وتـەی ئـەو کەسـەی کـە دەڵێـت : ئەگـەر خـوا و فـلان نەبوایەت .. یان دەڵێت : ئەگەر خوا و تۆ ویستان لـێ بێت .

پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((لاَ تَقُولُوا : مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فُلاَنٌ ، وَلَكِنْ قُولُوا : مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ فُلاَنٌ)) [صحيح أبي داود رقم : (٤٩٨٠)] .

واتە : مەڵێن : ئەگەر خوا ویستی لێ بێت و فلان ویستی لێ بێت ، بەڵکو بڵێن : ئەگەر خوا ویستی لێ بێت پاشان فلان ویستی لێ بێت .

پ٢ / ئایا سوێندخواردن بە غەیری خوا دروستە ؟

وەڵام / نەخێر سوێندخواردن بە غەیری خوا دروست نییە ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ﴿٧﴾﴾ [التغابن] .

واتە : ئەی پێغەمبەر پێیان بڵێ : بەڵێ سوێند بە خوای پەروەردگارم زیندوو دەکرێنەوە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ أَشْرَكَ)) [صحيح رواه أحمد : (٢ / ٣٤ ، ٨٦) ، صححهُ الألباني في صحيح أبي داود رقم : (٣٢٥١)] .

واتە : هەرکەسێك سوێندبخوات بە غەیری خوا ئەوا شیرکی کردووە .

هەروەها پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((مَنْ كَانَ حَالِفاً فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ أَوْ لِيَصْمُتْ)) [صحيح البخاري رقم : (٢٦٧٩)] .

واتە : هەرکەسێك سوێندی خوارد ئەوا با سوێند بە خوا بخوات یاخود با بێدەنگ بێت .

تەوەسول و داوای شەفاعەت و تکاکردن

پ١ / ئایا بە چی تەوەسول بکەین لە لای خوا ؟

وەڵام / تەوەسول هەیەتی جائیز و دروستە ، و هەشیەتی قەدەغەکراو و ڕێپێنەدراوە :

١ ـ تەوەسولی جائیز و ڕێپێدراو (**التوسل المشروع**) بریتییە لە : تەوەسول کردن بە ناو و صیفەتەکانی خوا و کردەوەی چاکە .

خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَلِلَّهِ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰ فَٱدۡعُوهُ بِهَاۖ ١٨٠﴾ [الأعراف] .

واتە : ناوە چاك و جوانەکان تەنها شایستەی خوان بۆیە بەو ناوانە داوا لە خوا بکەن و بە خاتری ئەو ناوانە لە خوا بپاڕێنەوە .

هەروەها خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَٱبۡتَغُوٓاْ إِلَيۡهِ ٱلۡوَسِيلَةَ ٣٥﴾ [المائدة] .

واتە : ئەی ئەو کەسانەی کە ئیمانتان هێناوە لە خوا بترسن و خۆتانی لێنزیك بکەنەوە بە گوێڕایەڵی کردنی و کردەوە کردن بەوەی کە پێی ڕازییە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ)) [صحيح رواه أحمد رقم : (١ / ٣٩١) ، صححهُ الألباني في سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (١٩٩)] .

واتە : خوایە داوات لێدەکەم لەبەر خاتری هەموو ئەو ناوانەی کە هەتە .

هەروەها پێغەمبەر (ﷺ) بەو صەحابییەی ـ کە داوای لێیکرد لەگەڵیدا بێت لە بەهەشتدا ـ فەرمووی : ((أَعِنِّي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ)) [صحيح مسلم رقم : (٤٨٩)] .

واتە : هاوکاریم بکە بۆ خۆت بە زۆر سوجدە بردن .

(بِكَثْرَةِ السُّجُودِ : واتە : بە نوێژکردن کە بەشێکە لە کردەوەی چاکە) .

وە دروستە تەوەسول بکەیت بە خۆشەویستی خۆمان و خۆشەویستی خوا بۆ پێغەمبەر (ﷺ) و پیاوچاکان .

* وە بۆ زانیاری زیاتر لە وردەکارییەکان و بەڵگەکانی ئەم بابەتە بگەڕێرەوە بۆ کتێبی : (**التوسل أنواعه وأحكامه**) دانانی (شێخ ئەلبانی) ڕەحمەتی خوای لێبێت .

وە بەڵگەیەکی تر بۆ دروستێتی تەوەسول کردن بە کردەوەی چاکە بریتییە لە : چیرۆک و بەسەرهاتی هاوەڵانی ئەشکەوتەکە (أصحاب الغار) کەوا ـ لە دوای داخستنی دەرگاکەی ـ تەوەسولیان کرد بە کردەوە چاکەکانیان و بە هۆی ئەوەوە خوا دەرگای لێیان کردەوە ﴿هەریەکێك لەو سێ پیاوە وتی : خوایە لەبەر خاتری ئەو کردەوەیەم (...) کە تەنها بۆ تۆ ئەنجامم داوە ئەم دەرگایەمان لێبکەرەوە﴾ [صحيح البخاري رقم : (٢٢٧٢) وصحيح مسلم رقم : (٦٨٨٤)] .

٢ ـ تەوەسولی ڕێپێنەدراو (**التوسل الممنوع**) : کە بریتییە لە : پاڕانەوە لە مردووەکان (دوعا و هانا بۆ لا بردنیان) و داوای پێداویستییەکان لێیان ، وەکو چۆن لە ڕۆژگاری ئەمڕۆدا هەیە ، ئەمەش شیرکی گەورەیە ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَلَا تَدۡعُ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَۖ فَإِن فَعَلۡتَ فَإِنَّكَ إِذٗا مِّنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ١٠٦﴾ [يونس] .

واتە : هاوار مەکەرە جگە لە خوا و لێی مەپاڕێرەوە کە نە دەتوانێت سوودت پێبگەیەنێت و نە زیان ، وە ئەگەر ئەمەت کرد ـ واتە : ئەگەر هاوارت کردە غەیری خوا و لێی

پاڕاییتەوە ـ ئەوا تۆ لە ستەمکارە هاوەڵبڕیاردەرەکانی .

(**الظَّالِمِينَ** : أي المُشركين ، واتە : لە موشریك و هاوەڵبڕیاردەرەکانی) .

٣ ـ بەڵام تەوەسول بە خاتری پێغەمبەر (ﷺ) وەکو ئەوەی بڵێیت : (خوای پەروەردگار لەبەر خاتری پێغەمبەر (ﷺ) شیفام بدە) ئەمە بیدعەیە چونکە :

ـ صەحابە ئەمەیان نەکردووە ،

ـ وە عومەر (رضي الله عنه) تەوەسولی کرد بە دوعای (عەباس رضي الله عنه) لە کاتێکدا کە زیندوو بوو ، وە تەوەسولی بە پێغەمبەرەوە (ﷺ) نەکرد لە دوای مردنی ،

ـ هەروەها ئەم تەوەسولە هەندێك جار سەردەکێشێت بۆ شیرك ئەنجامدان ، ئەمەش کاتێك روودەدات ئەگەر باوەڕی وابێت کەوا خوا پێویستی بە واسیطەی مرۆڤ هەیە وەکو فەرمانڕەوا و کاربەدەستەکان ، چونکە ئەمە لێکچوواندی (تَشْبِيه) دروستکار (خالق)ی تێدایە بە دروستکراو (مەخلوق) .

پ٢ / ئایا دوعا و پاڕانەوە پێویستی بە واسیطەی مرۆڤ هەیە ؟

وەڵام / نەخێر دوعا و پاڕانەوە پێویستی بە واسیطەی مرۆڤ نییە ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ﴿١٨٦﴾﴾ [البقرة] .

واتە : ئەی پێغەمبەر ئەگەر بەندەکانم پرسیاری منیان لێت کرد ئەوا من نزیکم لێیانەوە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعاً قَرِيبَاً وَهْوَ مَعَكُمْ)) ـ أي بعلمهِ ـ

[صحيح البخاري رقم : (٢٩٩٢) وصحيح مسلم رقم : (٢٧٠٤)] .

واتە : ئێوە لە كەسێك دەپاڕێنەوە كە بیسەرە و نزیكەلێتانەوە و ئەو لە گەڵتانایە ـ

واتە : بە زانستی‌یەوە ـ .

پ٣ / ئایا دروستە داوای دوعا بكەیت لە كەسانی زیندوو ؟

وەڵام / بەڵێ دروستە داوای دوعا بكەیت لە كەسانی زیندوو نەك مردوو .

خوای پایەبەرز قسەی لەگەڵ پێغەمبەردا (ﷺ) كردووە لە

كاتێكدا كە پێغەمبەر (ﷺ) زیندوو بووە و پێی فەرموو : ﴿وَٱسۡتَغۡفِرۡ لِذَنۢبِكَ وَلِلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۗ ﴿١٩﴾﴾ [محمَّد] .

واتە : ئەی پێغەمبەر داوای لێخۆشبوون بكە بۆ تاوانەكانی خۆت و پیاوانی ئیماندار و ژنانی ئیمانداریش .

وە لەو فەرموودە صەحیحەدا كە (الترمذي) گێڕاویەتەوە هاتووە : ((أَنَّ رَجُلاً ضَرِيرَ الْبَصَرِ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ : ادْعُ اللَّهَ أَنْ يُعَافِيَنِي ...)) [صحيح سنن الترمذي رقم : (٣٥٧٨)] .

واتە : پیاوێكی نابینا (كە چاوی كوێر بوو) هات بۆ لای پێغەمبەر (ﷺ) و وتی : ئەی پێغەمبەری خوا (ﷺ) دوعام بۆ بكە و لە خوا بۆم بپاڕێرەوە كەوا چاوم چاك بكاتەوە ...

پ٤ / ئایا واسیطەی پێغەمبەر (ﷺ) بریتی‌یە لە چی ؟

وەڵام / واسیطەی پێغەمبەر (ﷺ) بریتی‌یە لە گەیاندنی دین و بەرنامەكەی خوا بۆ بەندەكانی ، خوای پایەبەرز فەموویەتی : ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ بَلِّغۡ مَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ مِن رَّبِّكَۖ ﴿٦٧﴾﴾ [المائدة] .

واتە : ئەی پێغەمبەری خوا ئەوەی كە بۆت دابەزیووە لە پەروەردگارتەوە بگەیەنە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((اللَّهُمَّ اشْهَدْ اللَّهُمَّ اشْهَدْ)) جَواباً لقول الصحابة : (نَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَّغْتَ) [صحيح مسلم رقم : (١٢١٨)] .

واتە : کاتێك کە صەحابەکان بە پێغەمبەریان (ﷺ) فەرموو : (ئێمە شایەتی دەدەین کەوا تۆ دین و پەیامەکەی خوات گەیاند) .

پێغەمبەریش (ﷺ) فەرمووی : خوایە تۆیش شاهید بە لەسەر ئەمە ، خوایە تۆیش شاهید بە لەسەر ئەمە .

پ٥ / ئایا داوای شەفاعەت و تکای پێغەمبەری خوا (ﷺ) لە کێ بکەین ؟

وەڵام / داوای تکا و شەفاعەتی پێغەمبەر (ﷺ) لە خوا دەکەین ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿قُل لِّلَّهِ ٱلشَّفَٰعَةُ جَمِيعٗا ٤٤﴾ [الزمر] .

واتە : ئەی پێغەمبەر پێیان بڵێ شەفاعەت هەمووی هی خوایە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) صەحابییەکەی فێرکرد کەوا بڵێت : ((اللَّهُمَّ شَفِّعْهُ فِيَّ)) [صحيح سنن الترمذي رقم : (٣٥٧٨)] .

واتە : خوایە پێغەمبەر (ﷺ) بکە بە شەفاعەتکار و تکاکارم .

هەروەها پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((إِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، فَهِيَ نَائِلَةٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئاً)) [صحيح مسلم رقم : (١٩٨)] .

واتە : من دوعا تایبەتە گیراکەم هەڵگرتووە بۆ تکا و شەفاعەت کردن بۆ ئوممەتەکەم لە ڕۆژی قیامەتدا ، ئەو شەفاعەتەیش بە ویستی خوا بەر ئەو کەسانە دەکەوێت لە ئوممەتەکەم کە دەمرن و هیچ شیرك ئەنجام نادەن بۆ خوا .

پ٦ / ئایا داوای تکا و شەفاعەت بکەین لە کەسانی زیندوو ؟

وەڵام / داوای تکا و شەفاعەت لە کەسانی زیندوو دەکەین بۆ کاروبارەکانی دونیا ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿ مَّن يَشْفَعْ شَفَٰعَةً حَسَنَةً يَكُن لَّهُۥ نَصِيبٌ مِّنْهَا ۖ وَمَن يَشْفَعْ شَفَٰعَةً سَيِّئَةً يَكُن لَّهُۥ كِفْلٌ مِّنْهَا ﴿٨٥﴾ ﴾ ـ أي نَصيبٌ من وزرِها ـ [النساء] .

واتە : هەرکەسێك تکا و شەفاعەتێکی چاك بکات ـ لە دونیادا ـ ئەوا بەشێك لە شەفاعەتی بۆ هەیە ـ لە قیامەتدا ـ ، وە هەرکەسێك شەفاعەتێکی خراپ بکات ـ لە دونیادا ـ ئەوا بەشێك لە تاوانی ئەو شەفاعەتەی بۆ هەیە ـ لە قیامەتدا ـ .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((اشْفَعُوا تُؤْجَرُوا)) [صحيح البخاري رقم : (١٤٣٢) وصحيح مسلم رقم : (٢٦٢٧)] .

واتە : تکا و واسیطە و شەفاعەت بکەن ـ بۆ کەسانی تر لە کاری خێر و چاکەدا ـ ئەوا پاداشتان دەدرێتەوە .

پ٧ / ئایا زیادە بخەینە سەر مەدح و وەسف کردنی پێغەمبەر (ﷺ) ؟

وەڵام / نەخێر زیادە ناخەینە سەر مەدح و وەسف کردنی پێغەمبەر (ﷺ) ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿ قُلْ إِنَّمَآ أَنَا۠ بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰٓ إِلَىَّ أَنَّمَآ إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ فَمَن كَانَ يَرْجُوا۟ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا ﴿١١٠﴾ ﴾ [الكهف] .

واتە : ئەی پێغەمبەر پێیان بڵێ : من تەنها مرۆڤێکم وەکو ئێوە بەڵام من (وەحیی / سروش)م بۆ دێت کەوا پەرستراوەکەی ئێوە تەنها یەك پەرستراوە ، جا هەر کەسێك

ئومێدی ئەوەی هەیە کە بگاتە خوای پەروەردگاری ئەوا با کردەوەی چاکە بکات و لە پەرستنی پەروەردگاریدا کەس نەکات بە شەریکی .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((لاَ تُطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ، فَقُولُوا : عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ)) . الإطراء : هو المبالغة في المدح - [صحيح البخاري رقم : (٣٤٤٥)] .

واتە : زیادەڕەوی مەکەن لە مەدح و وەسف کردنمدا وەکو چۆن گاورەکان (نَصارى) زیادەڕەوییان کرد لە وەسفی (عیسى)ی کوڕی (مَريَم)دا ، چونکە من تەنها عەبدی خوام بۆیە ئێوەش بڵێن : عەبدی خوا و پێغەمبەرەکەی (ﷺ)* .

۞۞۞

* ئەهلی سوننە باوەڕیان وایە کەوا (محمد ﷺ) : (عبدٌ لا يُعْبَد) واتە : عەبدی خوایە و نابێت بپەرسترێت ، (ورسولٌ يُطَاعُ ولا يُعصَى) واتە : لەگەڵ ئەوەشدا پێغەمبەری خوایە و دەبێت گوێڕایەڵی فەرمانەکانی بکرێت و سەرپێچی نەکرێت . - وەرگێڕ -

جیهاد و دۆستایەتی و حوکم کردن

(الـجهاد والـولاء والـحكم)

پ١ / ئایا حـوکمی جیهاد و تێکـۆشان لە پێناوی خوادا بریتـییە لە چی ؟

وەڵام / جیهاد و تێکۆشان لە پێناوی خـوادا فـەرزە بـە مـاڵ و گیـان و زمـان ، خـوای پایەبـەرز فەرموویـەتی : ﴿ٱنفِرُواْ خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَٰهِدُواْ بِأَمۡوَٰلِكُمۡ وَأَنفُسِكُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٤١﴾ [التوبة] .

واتە : دەرچن بۆ جیهاد لە کاتی پیری و لاویدا .. وە لە کاتی تەنگانە و کراوەییدا .. وە لە کاتی گورجوگۆڵی و سستیدا .. وە لە کاتی گەرمی و ساردیدا ، وە جیهاد بکەن و تێبکۆشن بە ماڵ و گیانتان لە پێناوی خوادا ئەمە چاکترە بۆتان ئەگەر ئێوە دەزانن .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویـەتی : ((جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ **بِـأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ** وَأَلْسِنَتِكُمْ)) [صحيح أبي داود رقم : (٢٥٠٤)] .

واتە : جیهاد بکەن لەگەڵ موشریك و هاوەڵبڕیاردەرەکاندا بە ماڵ و گیان و زمانتان .

پ٢ / ئایا دۆستایەتی (الوَلاء) بریتـییە لە چی ؟

وەڵام / دۆستایەتی بریتـییە لە : خۆشەویستی و پشتیوانی کردن و سەرخستن ، خـوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَٱلۡمُؤۡمِنُونَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتُ بَعۡضُهُمۡ أَوۡلِيَآءُ بَعۡضٖۚ ٧١﴾ [التوبة] .

واتە : پیاوانی ئیماندار و ئافرەتانی ئیماندار هەندێکیان دۆستی هەندێکی تریانن .

وە پێغەمبـەر (ﷺ) فەرموویـەتی : ((الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضاً)) [صحيح البخاري رقم : (٤٨١) وصحيح مسلم رقم : (٢٥٨٥)] .

واته : ئیماندار بۆ ئیماندار وەکو بینا وایە هەندێکی هەندێکی تری توندوتۆڵ تر دەکات

.

پ٣ / ئایا دۆستایەتی و پشتیوانی کردن و سەرخستنی کافر و بێباوەڕەکان دروستە ؟

وەڵام / نەخێر دۆستایەتی و پشتیوانی کردن و سەرخستنی کافر و بێباوەڕەکان دروست نییە ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمۡ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ۝٢٣﴾ [التوبة] .

واته : هەرکەسێك لە ئێوە دۆستایەتی هەبێت بۆ ئەوان ـ واتە بۆ کافرەکان ـ ئەوا ئەو کەسانە کەسانێکی ستەمکارن .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((إِنَّ آلَ بَنِي فُلانٍ لَيْسُوا بِأَوْلِيَائِي)) [صحيح البخاري رقم : (٥٩٩٠) وصحيح مسلم رقم : (٢١٥)] .

واته : بنەماڵەی فلان لە دۆستانی من نین .

پ٤ / ئایا وەلی و دۆستی خوا کێیە ؟

وەڵام / دۆستی خوا بریتییە لە : کەسێکی ئیماندار و خۆپارێز لە تاوان و لە خوا ترس ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی: ﴿أَلَآ إِنَّ أَوۡلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ ۝٦٢ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ ۝٦٣﴾ [یونس] .

واته : ئاگادار بە دۆستان و ئەولیاکانی خوا نە ترسیان لەسەرە و نە خەم و پەژارەشیان هەیە ، ئەوانەی کە ئیمانیان هێناوە و لە خوا دەترسن و خۆ پارێزی دەکەن لە تاوان .

وه پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((إِنَّمَا وَلِيِّ اللَّهُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ)) [صحيح البخاري رقم : (٥٩٩٠) وصحيح مسلم رقم : (٢١٥)] .

واتە : بەڵکو دۆستی من بریتییە لە خوا و ئیمانداره چاکەکان .

پ٥ / ئایا موسڵمانان بە چی دادوەری و حوکمڕانی بکەن ؟

وەڵام / موسڵمانان دادوەری و حوکمڕانی دەکەن بە قورئان و فەرموودە صەحیحەکانی پێغەمبەر (ﷺ) ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَأَنِ ٱحۡكُم بَيۡنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ ﴿٤٩﴾﴾ [المائدة] .

واتە : حوکمڕانی لە نێوانیاندا بکە بەوەی کە خوا دایبەزاندووە .

وه پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ)) [صحيح مسلم رقم : (٧٧٠)] .

واتە : ئەی خوای زانا بە شتە پەنهانی و بەرچاوەکان تۆ بە تەنها حوکمڕانی نێوان بەندەکانت دەکەیت .

❁ ❁ ❁

کردەوە کردن بە قورئان و سوننەت

پ١ / ئایا بۆ چی خوا قورئانی دابەزاندووە ؟

وەڵام / خوا قورئانی دابەزاندووە بۆ ئەوەی کردەوەی پێبکرێت ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿ٱتَّبِعُواْ مَآ أُنزِلَ إِلَيۡكُم مِّن رَّبِّكُمۡ وَلَا تَتَّبِعُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَۗ قَلِيلٗا مَّا تَذَكَّرُونَ ٣﴾ [الأعراف] .

واتە : شوێنی ئەوە بکەون کە لە لایەن خوای پەروەردگارتانەوە بۆتان دابەزێنراوە ، وە جگە لە خوا کەسانێکی تر مەکەن بە دۆستی خۆتان و شوێنی هەواوئارەزووەکانیان بکەون و وازبێنن لەو حەقەی کە لە خواوە بۆتان دابەزیووە ، ئێوە کەم جارێك بیردەکەنەوە !

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((اقْرَءُوا الْقُرْآنَ وَاعْمَلُوا بِهِ وَلَا تَأْكُلُوا بِهِ)) [صححهُ الألباني في صحيح الجامع الصغير رقم : (١١٦٨) وسلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (٢٦٠)] .

واتە : قورئان بخوێننەوە و کردەوەی پێبکەن و نانی پێمەخۆن و بە قورئان کاسپی مەکەن* .

---

* **بیرخستنەوەیەك :** پێغەمبەر (ﷺ) سەبارەت بە قورئان فەرموویەتی : ((وَلَا تَأْكُلُوا بِهِ)) واتە : قورئان مەکەن بە وەسیلەیەك بۆ پارە پەیداکردن و نان دەرکردن و تیکە پێخواردن ! =

جا ئەگەر ئێمە بڕوانینە ڕەفتاری هەندێك لەو کەسانەی کەوا قورئان خوێندیان کردووە بە پیشە و وەسیلەی پارە و نان و ماڵ پەیدا کردن و لە تەعزێ و سەرقەبران و بۆنە ناشەرعیەکاندا قورئان بە پارە دەخوێنن ! دەبینین دەقاودەق ئەم فەرموودەیە دەسەلمێت بەسەریاندا ! ! !

هەروەها پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ ، وَسَلُوا اللهَ بِهِ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَنْ يَتَعَلَّمَهُ قَوْمٌ **يَسأَلُونَ بِهِ الدُّنيا** ، فَإِنَّ الْقُرْآنَ يَتَعَلَّمُهُ ثَلَاثَةٌ : رَجُلٌ يُبَاهِي بِهِ ، **ورجُلٌ يَسْتَأْكِلُ بِهِ** ، وَرَجُلٌ يَقْرَأُهُ لِلَّهِ)) [سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (٢٥٨)] واتە : فێری قورئان ببن ، و داوای بەهەشتی پێ بکەن لە خوا پێش ئەوەی خەڵکانێك فێری ببن بۆ ئەوەی دونیای پێ داوا بکەن ، چونکە سێ کەس فێری قورئان دەبێت : پیاوێك شانازی پێوە دەکات ، و **پیاوێك پێی دەخوات ـ واتە : نان و خواردنی پێ دەردەکات** ـ ، وە پیاوێك دەیخوێنێت بۆ خوا . ـ وەرگێڕ ـ

پ٢ / ئایا حوکمی کردەوە کردن بە فەرمووده‌ی صەحیح چی‌یە ؟

وەڵام / کردەوەکردن بە فەرموودەی صەحیح فەرز و واجبە ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٧﴾﴾ [الحشر] .

واتە : ئەوەی کە پێغەمبەر هێناویەتی بۆتان ئێوە لێی وەربگرن و ئەوەشی کە قەدەغەی کردووە لێتان ئەوا وازی لێبێنن ، وە لە خوا بترسن و خۆپارێزی بکەن لە تاوان چونکە بە تەئکیدی سزای خوا توندە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ تَمَسَّكُوا بِهَا ...)) [صحيح رواهُ أحمد رقم : (٤ / ١٢٦ . ١٢٧) ، صححهُ الألباني في صحيح الجامع الصغير رقم : (٢٥٤٩)] .

واتە : پەیوەست بن بە سوننەتی من و سوننەتی جێنیشینە ژیر و هۆشمەند و هیدایەتدراوەکانمەوە و دەستی پێوەبگرن .

پ٣ / ئایا دەتوانین دەستبەرداری فەرموودە ببین بە دەست گرتن بە قورئانەوە ؟

وەڵام / نەخێر ناتوانین دەستبەرداری فەرموودە ببین بە دەستگرتن بە قورئانەوە !

خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾﴾ [النحل] .

واتە : ئێمە قورئانمان بۆ تۆ دابەزاندووە بۆ ئەوەی ڕوونی کەیتەوە بۆ خەڵك ئەوەی کە بۆیان دابەزیوە و بەڵکو بیربکەنەوە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((أَلَا إِنِّي أُوتِيتُ الْقُرْآنَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ)) [صحيح أبي داود رقم : (٤٦٠٤) ـ ومسند أحمد رقم : (١٦٥٤٦) واللفظ لهُ ـ] .

واتە : ئاگادار بن بە تەئكیدی من قورئان و هاوشێوەكەیم (واتە : فەرموودەكان) پێكەوە پێدراوە .

پ٤ / ئایا هیچ قسەیەک پێش بخەین بە سەر فەرموودەی خوا و پێغەمبەرەكەیدا (ﷺ) ؟

وەڵام / نەخێر هیچ قسەیەك پێش ناخەین بە سەر فەرموودەی خوا و پێغەمبەرەكەیدا (ﷺ) ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُقَدِّمُواْ بَيْنَ يَدَيِ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ﴿١﴾﴾ [الحجرات] .

واتە : ئەی ئەو كەسانەی كەوا ئیمانتان هێناوە هیچ قسە و گوفتارێك پێش مەخەن لە ئاست فەرموودەی خوا و پێغەمبەرەكەیدا (ﷺ) .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ)) [صحيح رواه الطبراني رقم : (١٤٧٩٥) ، صححهُ الألباني في صحيح الجامع الصغير رقم : (٧٥٢٠)] .

واتە : گوێڕایەڵی ناكرێت بۆ هیچ مەخلوق و دروستكراوێك لە سەرپێچی خوای بەدیهێنەردا .

وە (ابن عباس) فەرموویەتی : (أَخْشَى أَنْ تَنْزِلَ عَلَيْكُمْ حِجَارَةٌ مِنَ السَّمَاءِ ! أَقُولُ لَكُمْ : قَالَ رَسُولُ الله ، وَتَقُولُونَ : قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرَ !!!) .

واتە : دەترسم لە ئاسمانەوە بەرد داباریتە سەرتان ! من دەڵێم : پێغەمبەری خوا فەرموویەتی ، کە چی ئێوە لە بەرامبەریدا دەڵێن : ئەبو بەکر و عومەر فەرموویانە * ! ! !

پ٥ / ئەگەر جیاوازی کەوتە نێوانمانەوە ئایا چی بکەین ؟

وەڵام / ئەگەر جیاوازی کەوتە نێوانمانەوە ئەوا دەگەڕێینەوە بۆ لای قورئان و فەرموودە صەحیحەکانی پێغەمبەر (ﷺ) ، خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿فَإِن تَنَٰزَعۡتُمۡ فِي شَيۡءٖ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمۡ تُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيۡرٞ وَأَحۡسَنُ تَأۡوِيلًا ٥٩﴾ [النساء] .

واتە : ئەگەر کێشە و ناکۆکی و جیاوازی کەوتە نێوانتانەوە لە شتێکدا ئەوا بیگێڕنەوە بۆ لای خوا و پێغەمبەر [واتە : بۆ لای قورئان و فەرموودە صەحیحەکانی پێغەمبەر ﷺ] ئەگەر ئێوە ئیمانتان هەیە بە خوا و بە ڕۆژی دوایی ئا ئەم گێڕانەوەیە چاکترە و سەرئەنجامەکەشی باشترە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ تَمَسَّكُوا بِهَا ...)) [صحيح رواهُ أحمد رقم : (٤ / ١٢٦ . ١٢٧) ، صححهُ الألباني في صحيح الجامع الصغير رقم : (٢٥٤٩)] .

واتە : پەیوەست بن بە سوننەتی من و سوننەتی جێنیشینە ژیر و هۆشمەند و هیدایەتدراوەکانمەوە و دەستی پێوەبگرن .

* مەبەستی ئەوەیە کە قسەی (ئەبو بەکر و عومەر)یش پێش فەرموودەی پێغەمبەری خوا (ﷺ) ناخرێت و بە قسەی تانەنەت ئەوانیش بەرهەڵستی فەرموودەی پێغەمبەری خوا (ﷺ) ناکرێت و ڕەتناکرێتەوە ! چ جای قسە و گوفتار و کرداری کەسانێکی تر کە لە خوارووی (ئەبو بەکر و عومەر)ەوەن ! ! !

پ٦ / ئایا چۆن خوا و پێغەمبەرەکەیت (ﷺ) خۆش دەوێت ؟

وەڵام / خـوا و پێغەمبەرەکـەیم (ﷺ) خـۆش دەوێـت بـە گوێڕایـەڵی کردنیـان و بـە شـوێنکەوتنی فەرمانـەکانیان ، خـوای پایەبـەرز فەرموویـەتی : ﴿قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾﴾ [آل عمران] .

واتە : ئەی پێغەمبـەر پێیان بڵـێ : ئەگـەر ئێوە خواتـان خۆشدەوێـت ئەوا شوێنی من بکەون [لە پاداشتی ئەمەشدا] خـوا خۆشـتانی دەوێـت و لـە تاوانەکانتان خۆشدەبێت ، خوایش لـێبووردە و بە بەزەییە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ)) [متفق عليه / صحيح البخاري رقم : (١٥) وصحيح مسلم رقم : (٤٤)] .

واتە : هیچ کەسێك لە ئێوە ئیمانی نـیـە تـاوەکو مـن خۆشەویسـتـتـر نـەبم لـە لای لـە باوکی و لە منداڵەکانی و لە هەموو خەڵك .

پ٧ / ئایا وازبێنین لە کردەوە کردن و پشت ببەستین بە قەدەر ؟

وەڵام / نەخێر وازناهێنین لە کردەوە کـردن ، خـوای پایەبـەرز فەرموویـەتی : ﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَٱتَّقَىٰ ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِٱلْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٧﴾﴾ [الليل] .

واتە : بەڵام ئەو کەسـەی کـەوا دەبەخـشێت و خۆپـارێزی دەکـات لـە تـاوان و لـە خـوا دەترسێت ، وە باوەڕی هەیە بە (لا إلهَ إلاَّ الله / واتە : هـیچ پەرسـتراوێك نـیـە شایسـتەی پەرستن بێت جگە لـە خـوا ـ **الله** ـ) ، ئـەوا هـەموو چـاکەکاریـیـەکی بـۆ ئاسـان دەکـەین و یارمەتی دەدەین بۆ ئەنجامدانی هەموو خێریك و دوورکەوتنەوە لە هەموو خراپەیەك .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ)) [صحيح البخاري رقم : (٤٩٤٩) وصحيح مسلم رقم : (٢٦٤٧)] .

واتە : کردەوە بکەن چونکە هەموو کەسێك بەڕێخراوە بۆ ئەوەی کە بۆی دروستکراوە

سوننەت و بیدعە

پ١ / ئایا لە دیندا بیدعەی چاك (بدعة حسنة) هەیە ؟!

وەڵام / نەخێر لە دیندا بیدعەی چاك (بدعة حسنة) نییە ـ بەڵکو هەموو بیدعەیەك خراپە و گومڕاییە ـ ، بەڵگەش خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ ۝٣﴾ [المائدة] .

واتە : ئەمڕۆ من دینەکەتانم بۆ کامڵ کرد و نیعمەتی خۆمم بە تەواوی دابەسەرتانا و بە ئیسلامیش ڕازی بووم

ببێت بە دین و ئایینتان .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ وَكُلَّ ضَلاَلَةٍ فِي النَّارِ)) [صحيح رواه النسائي رقم : (١٥٨٩) ، صححهُ الألباني في صحيح سنن النسائي رقم : (١٥٧٨)] .

واتە : هەموو بیدعەیەك گومڕاییە ، و هەموو گومڕاییەکیش لە ئاگری دۆزەخدایە .

پ٢ / ئایا بیدعە لە دیندا بریتییە لە چی ؟

وەڵام / بیدعە لە دیندا بریتییە لەوەی کە زیادەیەك بخەیتە سەری یان نوقسانییەکی تێدا بکەیت ، خوای پایەبەرز ئینکاری بیدعە کردنی کردووە لەسەر موشریك و هاوەڵبڕیاردەرەکان و فەرموویەتی : ﴿أَمۡ لَهُمۡ شُرَكَـٰٓؤُاْ شَرَعُواْ لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمۡ يَأۡذَنۢ بِهِ ٱللَّهُۚ ۝٢١﴾ [الشورى] .واتە : موشریك و هاوەڵبڕیاردەرەکان چەندین شەریك و هاوەڵیان بۆ

خۆیان داناوە کەوا شتانێکیان بۆ دەشرعێنن لە دیندا* لەوانەی کە خوا ڕێیەی پێنەداوە و پێی ڕازی نییە .

وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ)) [صحيح البخاري رقم : (٢٦٩٧) وصحيح مسلم رقم : (١٧١٨)] .

واتە : هەرکەسێك شتێك ـ بیروباوەڕێك یان کردەوەیەك ـ لەم دینەی ئێمەدا دابهێنێت کە فەرمانی ئێمەی لەسەر نەبێت ئەوا ئەو شتە ڕەتدەکرێتەوە .

(رَدٌّ : غير مقبول ، واتە : قەبوڵ ناکرێت) .

پ٣ / ئایا لە ئیسلامدا سوننەتی چاك (سُنَّة حَسنة) هەیە ؟

وەڵام / بەڵێ لە ئیسلامدا سوننەتی چاك (سُنَّة حَسنة) هەیە .

پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((مَنْ سَنَّ فِي الإِسْلاَمِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْءٌ ...)) [صحيح مسلم رقم : (١٠١٧)] .

واتە : هەرکەسێك لە ئیسلامدا سوننەتێکی (واتە : کردەوەیەکی) چاك زیندوو بکاتەوە ئەوا پاداشتی ئەو کردەوەیەی دەست دەکەوێت و پاداشتی ئەوانەش کەوا کردەوەی پێدەکەن لە دوای خۆی ، بە بێ ئەوەی لە پاداشتی ئەوان هیچ کەم بێتەوە .

پ٤ / ئایا کەی موسڵمانان سەر دەکەون ؟

وەڵام / کاتێك موسڵمانان سەر دەکەون ئەگەر بگەڕێنەوە بۆ لای پەیڕەوکردنی کتێبەکەی خوای پەروەردگاریان (قورئان) و سوننەتی پێغەمبەرەکەیان (ﷺ) ، و دەست بدەنە بڵاوکردنەوەی یەکخواپەرستی (نشر التوحيد) ، و ئاگادار کردنەوە و وریاکردنەوەی

---

* وەك شیرك و بیدعە و حەرامکردنی شتانێك کە خوا حەڵاڵی کردوون و حەڵاڵکردنی شتانێك کە خوا حەرامی کردوون بە پێی هەواوئارەزووی خۆیان .

خـەڵکی لـە شـیرك بـە هـەموو شـێوازەکانـیـیەوە ، و خۆیـان ئامـادە بکـەن بـۆ ڕووبەڕووبوونەوەی دووژمنەکانیان بـەو هێـزەی کـە لـە توانایانـدا هەیـە ، خـوای پایەبـەرز فەرموویەتی : ﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَنصُرُواْ ٱللَّهَ يَنصُرۡكُمۡ وَيُثَبِّتۡ أَقۡدَامَكُمۡ ٧﴾ [مُحمَّد] .

واتە : ئەی ئەو کەسانەی کەوا ئیمانتان هەیە ئەگەر ئێوە دینەکەی خوا سەربخەن ئەوا خواش ئێوە سەردەخات و پێتان جێگیر دەکات .

هـەروەها فەرموویـەتی : ﴿وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمۡ وَعَمِلُواْ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ لَيَسۡتَخۡلِفَنَّهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ كَمَا ٱسۡتَخۡلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمۡ دِينَهُمُ ٱلَّذِي ٱرۡتَضَىٰ لَهُمۡ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعۡدِ خَوۡفِهِمۡ أَمۡنٗاۚ يَعۡبُدُونَنِي لَا يُشۡرِكُونَ بِي شَيۡـٔٗاۚ ٥٥﴾ [النور] .

واتە : خوا پەیمانی داوە بەو کەسانەی کە ئیمانیان هێناوە لە ئێوە و کردەوەی چاکە دەکەن کەوا نیشتەجێ و جێگیریان بکات لە زەویدا هەروەکو چۆن ئەوانەی پـێش ئـەوانی نیشتەجێ و جێگیر کرد و دینەکەیان بـۆ جـێگیر و دامـەزراو بکـات ئـەو دینـەی کـەوا ڕازی بووە پێی بۆتان و لە دوای ئـەوە ئـەو ترسـەی کـە هەیانـە بۆیـان بگۆڕێتـەوە بـە ئـەمن و ئاسایش بۆ ئەوەی بە تەنها من بپەرستن و هیچ شیرکم بۆ ئەنجامنەدەن .

❁ ❁ ❁

دوعای گیرا

پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : ((مَا أَصَابَ أَحَداً هَمٌّ وَلَا حَزَنٌ فَقَالَ :

اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ ، وَابْنُ عَبْدِكَ ، وَابْنُ أَمَتِكَ ، نَاصِيَتِي بِيَدِكَ، مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ ، عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدَاً مِنْ خَلْقِكَ ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ ، أَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي وَنُورَ صَدْرِي وَجَلاءَ حُزْنِي وَذَهَابَ هَمِّي .

إِلَّا أَذْهَبَ اللهُ هَمَّهُ وَحُزْنَهُ وَأَبْدَلَهُ مَكَانَهُ فَرَجَاً)) [صحيح رواه أحمد رقم : (١ / ٣٩١) ، صححهُ الألباني في سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (١٩٩)] .

واتە : هەرکەسێك غەم و پەژارە و نارەحەتییەکی تووش ببێت و بڵێت :

خوایە من بەندەی تۆم ، وە کوڕی پیاوێکم کە بەندەی تۆیە ، وە کوڕی ئافرەتێکم کە بەندەی تۆیە ، پێشەسەرم لە دەستی تۆدایە ، حوکمی تۆ بەسەرمدا پەیڕەوکراوە ، بڕیاری تۆ بەسەرمدا ڕاست و دادپەروەرانەیە ، داوات لێدەکەم بە هەموو ناوێك کە ناوی خۆتت پێناوە ، یان فێری کەسێکت کردووە لە دروستکراوەکانت ، یان داتبەزاندووە لە کتێبەکەتدا ، یان تایبەتت کردووە بە خۆتەوە لە زانستی غەیبدا لای خۆت ، کەوا قورئان بکەیت بە بەهاری دڵم و ڕووناکی سینگم و هەڵگری پەژارەم و لابەری غەمم .

ئیللا خوا غەم و پەژارەی لادەبات و لە جێی ئەوەدا دەیگۆڕێتەوە بە دڵ فراوانی .

بەرهەمەکانی وەرگێڕ

١ ـ **سێ بنچینەکەی بیروباوەڕ و بەڵگەکانیان** ـ چاپی هەژدەیەم ـ .

٢ ـ **بیروباوەڕت وەربگرە لە قورئان و سوننەت** ـ چاپی سی و دووەم ـ .

٣ ـ **پوختەیەك لە بیروباوەڕی ئیسلامەتی** ـ چاپی بیستەم ـ .

٤ ـ **پاك و خاوێنی** ـ چاپی دەیەم ـ .

٥ ـ **برایەتی نێوان موسڵمانان** .... ـ چاپی چواردەیەم ـ .

٦ ـ **لەگەڵ کێدا دادەنیشیت و هاوڕێیەتی کێ دەکەیت ؟** ـ چاپی بیست و دوویەم ـ .

٧ ـ **چۆنێتی قوربانی کردن لە سەردەمی پێغەمبەردا** (ﷺ) ـ چاپی شەشەم ـ .

٨ ـ **کاتی پارشێو و بەربانگ کردن لە سەردەمی پێغەمبەردا** (ﷺ) ـ چاپی پێنجەم ـ .

٩ ـ **حوکم و ئادابەکانی قەرزدان و قەرزکردن و قەرزدانەوە** .. ـ چاپی چوارەم ـ .

١٠ ـ **فەتوای گەورە زانایانی هاوچەرخی ئەهلی سوننە و جەماعە سەبارەت بە حوکمی حزبایەتی و جیاوازی و پارچە پارچەگەریتی** ـ چاپی سێیەم ـ .

١١ ـ **لە ئیسلامدا چەندین گروپ و حیزب نییە بەڵکو کۆمەڵی موسڵمانان و خەلیفە هەیە** ـ چاپی یەکەم ـ .

١٢ ـ **حوکمی کۆمەڵ و حزبە ئیسلامییەکان لە نێو کۆمەڵگای موسڵماناندا / فەتوای هەردوو شێخ : (ابن باز) و (ابن العثيمين)** ـ چاپی یەکەم ـ .

١٣ ـ **ئایا لەم دەرگایەت داوە ؟** (پاڕانەوە لە خوای پەروەردگار) ـ چاپی شانزەیەم ـ .

١٤ ـ **فەزڵ و گەورەیی و حوکمەکانی دە ڕۆژی یەکەمی مانگی حاجیان لە سوننەتی پیرۆزی پێغەمبەردا** (ﷺ) ـ چاپی حەوتەم ـ .

* زنجیرەی ئافرەت لە سایەی ئیسلامدا :

١٥ ـ **یەکەم : ئافرەتان و فێربوونی زانستی شەرعی** ـ چاپی دوازەیەم ـ .

١٦ ـ **دووەم : زانا ترین ئافرەتی دونیا** ـ چاپی دوازەیەم ـ .

١٧ ـ **سێیەم : لە دایك بوونی کچان و سەرهەڵدانەوەی خەصڵەتێکی سەردەمی نەفامی و جاهلی لە سەدەی پێشکەوتووی بیست و یەکدا !!!** ـ چاپی دوازەیەم ـ .

* زنجیرەی بابەتە مەنهەجیەکان :

١٨ ـ **یەکەم : گەڕانەوە بۆ لای زانایانی ئەهلی سوننە پارێزەرە لە تیاچوون و گومڕابوون** ـ چاپی سێیەم ـ .

١٩ ـ **دووەم : لە بناماکانی بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە : خۆشویستنی زانایان و بە چاکە باسکردنیانە** ... ـ چاپی دووەم ـ .

٢٠ ـ سێیەم : **زانایانی ئەهلی سوننە و جەماعەی سەردەم دەڵێن : حزبایەتی بیدعەیە** ـ چاپی دووەم ـ .

٢١ ـ چوارەم : **بۆ چی و لەبەر چی زانایانی ئەهلی سوننە و جەماعە و سەلەفییەکان دەڵێن : حزبایەتی بیدعەیە ؟ وە ئەحزاب و جەماعاتە ئیسلامییەکان بە گشتی و جەماعەتی (الإخوان المسلمين) بە تایبەتی لە ئەهلی سوننە نین بەڵکو ئەهلی بیدعەن ؟؟؟** چاپی یەکەم ـ .

٢٢ ـ **پشکێك لە میراتەکەی پێغەمبەر** (ﷺ) ـ چاپی شەشەم ـ .

٢٣ ـ **چل فەرموودەکەی نەوەوی** (الأربعون النووية) ـ چاپی پێنجەم ـ .

٢٤ ـ **وەڵامی پرسیارە شەرعییەکانی سایتی بەهەشت** ـ چاپی دووەم ـ .

٢٥ ـ **تەفسیری سورەتی فاتیحە** ـ چاپی شەشەم ـ .

٢٦ ـ (**وانە گرنگەکان بۆ تێکرای موسڵمانان / الدروس المهمة لعامة الأمة**) ـ چاپی شەشەم ـ .

٢٧ ـ **وتەی زانایانی مەزهەبی ئیمامی شافعی ڕەحمەتی خوایان لێبێت سەبارەت بە کات و شوێن و شێوازی سەرەخۆشی کردن و پرسە و تەعزێ گێڕان** ـ چاپی سێیەم ـ .

٢٨ ـ **تویشووی بانگخواز بۆ لای خوای گەورە** ـ چاپی دووەم ـ .

*** لەو بەرهەمانەی تر کە کاریان بۆ دەکەم :**

ـ **قەڵای بیروباوەڕ و یەکخوا پەرستی** ـ وەرگێڕانی چەندین کتێب ـ .

ـ **مەرجەکانی باڵا پۆشی شەرعی ئافرەتی موسڵمان و هەندێك بابەتی پەیوەندیداری تریش** .

ـ **چۆنێتی شۆردن و کفن کردن و نوێژ کردن و ناشتنی مردوو / لەگەڵ ئەحکامەکانی تەعزێ و تەعزێباری لە سەردەمی پێغەمبەردا** (ﷺ) .

ـ **باخچەی پیاوچاکان لە فەرموودەی سەروەری پێغەمبەران** (ﷺ) وەرگێڕانی : (رياضُ الصالحين من حديث سيد المرسلين ﷺ) .

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ﴾

﴿ رَبِّ أَعِنِّي وَلاَ تُعِنْ عَلَيَّ ، وَانْصُرْنِي وَلاَ تَنْصُرْ عَلَيَّ ، وَامْكُرْ لِي وَلاَ تَمْكُرْ عَلَيَّ ، وَاهْدِنِي وَيَسِّرْ هُدَايَ إِلَيَّ ، وَانْصُرْنِي عَلَى مَنْ بَغَى عَلَيَّ .. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي لَكَ شَاكِرًا ، لَكَ ذَاكِرًا ، لَكَ رَاهِبًا ، لَكَ مِطْوَاعًا ، إِلَيْكَ مُخْبِتًا أَوْ مُنِيبًا .. رَبِّ تَقَبَّلْ تَوْبَتِي ، وَاغْسِلْ حَوْبَتِي ، وَأَجِبْ دَعْوَتِي ، وَثَبِّتْ حُجَّتِي ، وَاهْدِ قَلْبِي ، وَسَدِّدْ لِسَانِي ، وَاسْلُلْ سَخِيمَةَ قَلْبِي ﴾

ماڵپەڕی بەهەشت و وەڵامەکان

ba8.org walamakan.com